
A 2004. évi közgyűlés óta **három** fontos **felmérés** történt az egyházi könyvtárak körében. Az első az egyházi könyvtárak **számítástechnikai** állapotát próbálta felmérni egy fejlesztés reményében. A felmérést **Kövécse Ildikó** (Szegedi Hittudományi Főiskola Könyvtára) és **Baranya Péter** (Veszprémi Hittudományi Főiskola Könyvtára) végezte. Felmérésükről előzetes ismertetőt olvashattunk a 2004/1. sz. Hírlevélben. Részletes összefoglalójuk egy történeti áttekintéssel kiegészítve folytatásokban olvasható a Könyvtári Levelező/lap-ban és hamarosan elérhető lesz honlapunkon is.

A **digitalizálással** kapcsolatos felmérést a gyűjteményi munkacsoport végezte **Berecz Ágnes** vezetésével. A felmérést Ágnes ismerteti Csurgón, a szakmai napon, s később elérhető lesz a honlapon is.

Az **állományvédelemmel** kapcsolatos felmérést **Ásványi Ilona** készítette. Ismertetője alább olvasható és felkerül a honlapra is.

Állományvédelmi helyzetkép egyházi könyvtárakban

(Felmérés – helyzetkép – eredmények – távlatok - lehetőségek)

Egyházi könyvtárak – Egyházi Könyvtárak Egyesülése

Az **egyházi könyvtárak elnevezés** egy sajátos kategória. Ide tartoznak mindazok a könyvtárak, amelyeknek fenntartója valamely egyház, felekezet, vallási közösség.

Az elnevezés **egy-egy felekezeten belül** is meglehetősen **sokféle könyvtártípust** takar, és bizonyos értelemben tükrözi az adott egyház felépítését és nagyságát. Más a **katolikusok** esetében egy főegyházmegyei, egyházmegyei, szerzetesi, ezen belül egy, a kommunista diktatúra alatt is működő műemlék könyvtár vagy 1950-től könyvraktári sorba kényszerült, vagy szinte teljesen megsemmisült, csak a rendszerváltás után újjáéledő szerzetesi, egyházmegyei könyvtár; a **protestánsok** esetében más egy országos jelentőségű egyházkerületi gyűjtemény vagy egyetlen országos „szak”könyvtár és egy kis gyülekezeti könyvtár. Külön kategóriát képeznek az egyházi **középiskolai és felsőoktatási könyvtárak**, ezen belül más egy „belső használatra” mindig is működött teológiai, szemináriumi könyvtár és más egy a rendszerváltás után indult felekezeti főiskola könyvtára.

Magyarországon **kb. 70 egyházi-felekezeti könyvtár** található, tehát olyan könyvtár, melynek fenntartója valamely egyház vagy felekezet.

A közel kb. 70 könyvtárból **66 magyarországi egyházi-felekezeti könyvtár tagja** az **Egyházi Könyvtárak Egyesülésének**. Ebből **46** tartozik a **katolikus**, **12** a **református**, **5** az **evangélikus**, **1** a **szerb-ortodox**, **1** az **unitárius** egyház és **1** az **izraelita felekezet** fenntartásába.

A **46 katolikus** könyvtár közé 11 egyházmegyei, 19 szerzetesi (8 „féle” szerzetesrend, melyből két rendnek ugyan több könyvtára is van, de közülük egy-két könyvtár jelentős az állomány nagyságát és milyenségét tekintve. 13 felsőoktatási, 2 középiskolai, 1 egyéb (Sárospataki Római Katolikus Gyűjtemény Könyvtára) tartozik.

A 46 katolikus könyvtár közül állománya nagyságát, korát, milyenségét tekintve kb. 20 könyvtár mondható jelentősnek, ezek az egyházmegyei könyvtárak és néhány szerzetesi könyvtár. Amikor – némi bátorsággal kimondjuk valamely könyvtárról, hogy jelentős - az állomány nagyságát, korát, milyenségét vesszük számba, s inkább azokra gondolunk, melyek

tízezres nagyságrendű muzeális gyűjteményt, állományt őriznek, hiszen náluk az állományvédelem különleges, másféle feladat. Természetesen joggal beszélünk állományvédelemről egy „modern”, újabb anyagot őrző könyvtár esetében is, és védeni kell a csak pár száz kötet régi anyagot is, de az állományvédelem mégis másféle egy zömében muzeális anyagot bíró könyvtárban.

A **12 református** könyvtárból 4 az ismert, nagy református gyűjtemények könyvtára, 2 felsőoktatási, 4 iskolai és 1 gyülekezeti könyvtár, valamint a Protestáns Missziói Tanulmányi Intézet Könyvtára tagja az Egyesülésnek. Ezek közül igazán a 4 nagy gyűjtemény az ismert és jelentős.

Az **5 evangélikus** könyvtárból 1 az országos nagy gyűjtemény, 1 felsőoktatási és 3 gyülekezeti könyvtár tartozik ide, a legjelentősebb az országos könyvtár.

Állományvédelem

Egyházinak mondott könyvtáraink állománya sajátos könyvanyag, **muzeális és modern gyűjtemény is egyszerre**. A régi állomány megóvása, ugyanakkor egy folyton gyarapodó, technikailag jól felszerelt, a modern kor követelményeinek megfelelő könyvtár építése egyszerre, nem kis feladatot jelent.

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése **éves összefüggéseinek két téma** váltakozik. Az egyik évben a tudományos-technikai kihívásokkal kapcsolatos előadásokat hallgathatnak a résztvevők, a másik évben a kulturális örökség védelme a konferencia témája.

A régi könyvek - melyek a nemzeti kulturális vagyron részei - gondozása, feltárása, restaurálása, méltó és megfelelő helyen való elhelyezése, állag- és vagyronvédelme, vagyis az **állományvédelem** könyvtárainkban **kiemelten fontos** feladat.

Az állományvédelem Egyesülésünk idei **munkatervében is fontos** feladatként jelenik meg, ezért **2005. február 23-án szakmai napot** tartottunk a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán. A szakmai nap témája és címe **„Állományvédelem a rendőr, a biztonságtechnikai szakember, a jogszabályalkotók, a restaurátor és a könyvtáros szemszögéből”**. A **szakmai nap** a visszajelzések szerint **szükséges és hatékony** is volt.

Amikor **állományvédelemről** beszélünk, leginkább a könyvek **restaurálása** jut eszünkbe, pedig ez a fogalom sokkal összetettebb; nemcsak a restaurálást jelenti, hanem gyűjteményeink **vagyon, tűz, sőt jogszabályi védelme** is idetartozik, s ez utóbbi területeken bizony jócskán vannak **lemaradásaink**. Bár a **vagyonvédelem** (és **tűzvédelem**) komoly biztosítása nagyságrendekkel nagyobb összeget jelent, mint a könyvek restaurálása, az EU csatlakozás, vele az országhatárok szabadabb átjárhatósága, s az ezzel fellendülő műkincs-kereskedelem szükségessé teszi, hogy ezekkel a kérdésekkel is komolyan foglalkozzunk. Ugyanezért szükséges a kulturális javak őrzésének, kezelésének egyértelmű és hathatós **jogi szabályozása** is.

Pályázati vagy egyéb külső, nem fenntartói segítséget eddig inkább a restaurálásra kaphattunk. Az elmúlt évtizedben örömdetesesen **megnőtt a lehetőség** arra, hogy **pályázati** segítséggel - még akár nem kevés önrész biztosításának árán is - vagy éppen szponzorok bevonásával **restauráltassuk** könyvtáraink **különösen értékes darabjait** vagy egyes **különleges gyűjteményrészt**.

Mostani támogatási kérelmünkkel **állományvédelmi eszközökre** remélünk pályázati segítséget.

Állományvédelmi felmérés - kérdőív

Mivel az **állományvédelem** meglehetősen **összetett** munka és feladat, hiszen idetartozik az **általános restaurálás** (tisztítás, tékázás, általános takarítás, szükség esetén rágcslóírtás és fertőtlenítés) és az **egyedi restaurálás**, a **vagyon- és tűzvédelem**, de még a **jogi szabályozás** is, s mivel ezen a téren is nagy különbségek vannak az egyes könyvtárakban, szükségesnek láttuk egy felmérés elkészítését arról, hogy **hol is tartunk ebben a kérdésben**.

A fent említett és joggal mondhatjuk hasznos és jól sikerült szakmai nap után az ott szereplő előadók segítségével összeállítottunk egy **kérdőívet**, melyet minden EKE tagkönyvtár megkapott.

A **kérdőív első kérdéscsoportjában** az **általános adatok**: könyvtár neve, címe, elérhetősége, adatközlő neve után a könyvtár **nyilvános státuszára** kérdeztünk rá, majd a könyvtári **állomány** (egész) **nagyságára** s ebből a **muzeális gyűjtemény nagyságára**. Ezután következett a **muzeális állományrész elhelyezésére** vonatkozó kérdés, hogy ti. a muzeális állományrész a könyvtárban 1. Együtt a gyűjtemény többi részével az olvasói térben (teremkönyvtárban), 2. Különteremben (elkülönített, zárható, de az olvasók számára használható helyiségben), 3. Elkülönített, zárt helyiségben (pl. raktárban), 4. Egyéb módon - őrzik-e.

A következő kérdéscsoportban az **állományvédelem (állagmegóvás) adataira** kérdeztünk rá: 1. Rendelkeznek-e **hőmérsékletet és páratartalmat** mérő eszközökkel? 2. A muzeális állományrész őrző helyiségekben rendszeresen ellenőrzik is a hőmérséklet és páratartalom aktuális értékeit? 3. Ha igen, regisztrálják-e ezeket az értékeket? (Feljegyzés, számítógépes nyilvántartás.) 4. Befolyásolják-e valamilyen eszközzel a fenti környezeti tényezőket? (szabályozott fűtés, párástó, páraelvonó, légkondicionáló) 5. Gondoskodnak-e a **fényvédelemről** valamilyen módon? (Függöny, Uv-szűrő fólia, spaletta?) 6. Végeznek-e rendszeres, tervszerű **takarítást**, porszívózást a könyvek között? 7. Halad-e a raktárhelyiségben **közművezeték**? 8. A **fizikai elhelyezés** során tekintettel vannak-e az egyes dokumentumok fizikai igényeire, vagy szükségből alakul az állomány elhelyezése? (méret, súly, térfogat, könyvtámasz) 9. Végeztek-e a gyűjteményben **rágcsálóírtást, rovarírtást**, fertőtlenítést? 10. Ha igen, preventív jelleggel vagy bekövetkezett kár elhárítására? 11. Történt-e **egész állományegységek (egyes gyűjtemények) preventív gondozása** (általános tisztítás, javítás, zsírzás, védőtokok készítése, szükség szerinti fertőtlenítés)? 12. Ha igen, **mekkora állományt** jelent (becsült érték) ill. milyen gyűjtemények voltak ezek? 13. Végeztetnek-e **egyedi restaurálást**? 14. Ha igen, rendszeres-e ez a munka, és átlagosan **hány kötetet** jelent **évente**? 15. Van-e a könyvtárnak - akár csak a restaurálásért felelős kolléga elgondolásában - „**restaurálási stratégiai terve**”? (sorrendiség, elsőbbség meghatározása) 16. Ha van ilyen terv, milyen szempontok határozzák meg leginkább? (a dokumentumok értéke, állaga, anyagi szempontok) 17. Milyen **anyagi források** állnak a könyvtár rendelkezésére a restaurálások finanszírozására? (csak pályázati forrás a megfelelő önrésszel, saját forrás, szponzorok)

Utána a **vagyonvédelmi rendszerekre** kérdeztünk rá: 1. Beléptető rendszer 2. Könyvvédelmi rendszer (lopás gátló) 3. Video megfigyelő rendszer (kamera) 4. Behatolás jelző rendszer (riasztó) 5. Mechanikai védelem (törésbiztos ablaküveg, ill. biztonsági fólia, rács, páncélajtó stb.) 6. Biztonsági zárok 7. Egyéb, végül a **tűzvédelem adataira**.

A felmérés ismertetése - értékelése

A kérdőívet a **66 EKE tagkönyvtárból 40 könyvtár küldte vissza**. A **46 katolikus könyvtárból 28**. (A 11 egyházmegyeiből 10, a 19 szerzetesi könyvtárból 7, a 13

felsőoktatási könyvtárból 10, és a 2 középiskolai könyvtárból 1.) A **12 református könyvtárból 7.** (A 4 nagy gyűjteményből 4, a 2 felsőoktatási könyvtárból 1, a 4 iskolai könyvtárból 1, és az 1 gyülekezeti könyvtár.) Az **5 evangélikus könyvtárból 3** küldte vissza, s kaptunk adatot az **unitárius** könyvtárból és a **rabbiképző egyetem könyvtárából** is.

A jelentős régi állományt őrző könyvtárakban **a muzeális állományt külön teremben, elkülönített zárt helyiségben vagy még védettebb helyen**, zárt szekrényekben, vitrinekben, páncélszekrényekben őrzik. A muzeális gyűjtemények fizikai védelme ebből a szempontból (zárt épület, épületrész, helyiség) jónak mondható.

A fizikai védelemhez - vagyónvédelemhez hozzátartozik, hogy ezeket az épületeket, épületrészeket, termeket stb. megfelelő **vagyonvédelmi rendszerekkel** védjük. Ezeknek a rendszereknek a beszerzése sokmilliós tételeket jelent, melyeket a könyvtárak saját költségvetésükből nem tudnak előteremteni. Valamilyen vagyonvédelmi rendszer mégis - egy-két kivételtől eltekintve - minden gyűjteményben van. Mivel az egyházi könyvtárak zöme műemlék vagy műemlék jellegű épületben található, a vagyonvédelmi rendszer gyakran az egész épületet védi, melyben a könyvtár található. A vagyonvédelmi rendszerek közül éppen ezért nem a közkönyvtárakban általában kiépített könyvvédelmi rendszerek (lopás gátló) a jellemzőek. Vagyonvédelmi szempontból az állományvédelem - a közkönyvtárakhoz hasonlóan - általában kielégítőnek mondható.

Tűzvédelmi szempontból is rendkívül vegyes a kép. Valamiféle védelem egy-két kivételtől eltekintve - minden könyvtárban van. Igazán komoly rendszer viszont csak egy-két helyen található. A tűzvédelmi rendszer szinte fele-fele arányban vagy az egész épületet védi vagy csak a könyvtárat, s csak egy-két helyen van egészen kis „lokális” védelem a könyvtár egy-egy részére. A tűzjelző ill. oltórendszer általában felügyelt, s rendszeres a karbantartása is.

Meglehetősen **sok könyvtárban mérik és ellenőrzik a hőmérsékletet és a páratartalmat**, ám **csak néhány helyen regisztrálják az eredményeket**, többnyire feljegyzik, számítógépes nyilvántartás (szabályozás) nincs, ami pedig legalább különtermekben, elkülönült zárt helyiségekben őrzött állomány esetében hasznos lenne. **Igen kevés** könyvtárban van **páraelvonó, párástó, légkondicionáló** berendezés, inkább **csak a fűtés befolyásolja** és nem szabályozza a hőmérsékletet és páratartalmat, az évnek bizonyos szakaszában, ill. a nyári szezonban belehelik a turisták a teret/termet.

A sok helyről jelzett „rendszeres” fűtés viszont azt jelenti, hogy **a könyvtárakban - raktárakban, különtermekben - közművezeték fut**, ami bizony igen jelentős „balesetforrás” lehet üzemzavar esetén; szétázhat, elázhat a gyűjtemény.

A **fényvédelem** leggyakoribb módja a függöny vagy - régi, műemlék épületet lévén - a spaletta. UV-szűrő fólia csak igen-igen ritka esetben védi az ablakokat, vitrineket, nyílászárókat.

Takarítószemélyzet és megfelelő berendezések hiányában (nagyüzemi, könyvtári - múzeumi anyag takarítására alkalmas porszívó) **a rendszeres, érdembeli takarítás** a muzeális gyűjteményben és teremben igen kevés helyen megoldott.

A **dokumentumok elhelyezésénél** általában tekintettel vannak az egyes dokumentumok fizikai igényeire (méret, súly, térfogat, könyvtámasz, téka), sok helyen azonban szinte örökölték - hagyományként a könyvtárosok elődeiktől az állományvédelemnek ezt a rész-feladatát.

A kérdőívet visszaküldő könyvtárak csaknem felében végeznek **rágcsáló és rovarirtást** - preventív jelleggel, de igazán rendszeresen, ezzel foglalkozó szakemberekkel, csak egy-két helyen. Rovarirtást - gázosítást- egyedi restaurálás keretében több helyen

végeztetnek, ám ha ez a megtisztított könyv visszakerül az eredeti helyére, akkor szinte semmi értelme nem volt a munkának. A gázosítást - ahogy a **savtalanítást** is - azonban csak speciális berendezésekkel és kevés műhelyben tudják elvégezni a restaurátorok. Egyedi restaurálási lehetőségekkel élve nem feltétlenül ilyen munkákat pályáztatnak a könyvtárosok. Az elodázhatatlan eseteket - úgy a rovarirtásra, mint a savtalanításra érvényes ez - természetesen elvégeztetik, de sokkal több olyan könyvet őrzünk, ami rászorulna ilyen jellegű orvoslásra.

A legjobb eredmények/válaszok az **általános és egyedi restaurálásokkal** kapcsolatos kérdésekre születtek - várhatóan.

A **rendszerváltást követően** - a '90-es évek második felében, még inkább a Kulturális Törvény megszületése (1997) után egyre több lehetőség adódott arra, hogy **egyházi könyvtárak pályázatokon vehessenek részt**. A Kulturális Törvény nagy újdonsága, a nyilvánosság, a nyilvános könyvtár fogalom hangsúlyozása volt, mellyel a korábbi tipizálás háttérbe szorult. Bár míg a közművelődési könyvtárak automatikusan nyilvános könyvtáraknak számítanak, az egyházi könyvtáraknak külön kérniük kell a nyilvános státuszt, a nyilvánosság vállalásával az egyházi könyvtárak bekerülhettek az élő könyvtári rendszerbe. A magyarországi 66 egyházi-felekezeti könyvtár közül 28 nyilvános könyvtár. A nyilvános státuszt elnyert egyházi könyvtárak a különböző alap- és pályázati támogatások segítségével napjainkra megfelelő számítástechnikai és infrastrukturális háttérrel rendelkeznek, mindenhol elkezdődött a retrospektív katalóguskonverzió, a jó működéshez szükségesen szabályozott a könyvtári ügyvitel, élénkebb és szakmailag megfelelőbb munka folyik, tudatos és folyamatos az állományvédelem.

Az egyházi könyvtárak számára **kiírt pályázatok kezdetben leginkább restaurálási** pályázatok voltak, s ez a „pályázati téma” mind a mai napig él.

A felmérésben résztvevő könyvtárak szinte mindegyike - a csak pár száz régi könyvet őrző könyvtárak is - évek óta pályáznak, s az **általános restaurálás** lehetőségével élve **gyűjteményről gyűjteményre haladva** restauráltatják (tisztítják, rendezik, portalanítják) könyvtárukat. Sajnos, csak egy-két helyen tudták az egész gyűjtemény - állomány-teremkönyvtár teljes nagy rendbetételét elvégeztetni erre szakosodott, a szakma által is elismert céggel.

Ugyancsak évek óta folyamatosan végeztetnek a könyvtárak **egyedi restaurálást**. Sajnos **átlagosan évi 5-10** kötetet tudnak így rendbe tenni. Megnyugtató, hogy ezek a munkák **folyamatosak**, ám elszomorító, hogy milyen **lassan** haladnak csak. Ennek az oka az, hogy a könyvtárak restauráltatni csak pályázati segítséggel tudnak, egy-két kivételes esetben szponzori segítséggel, fenntartóik segítsége és saját költségvetési keretük csak a gyakran elég magas (30%-os) önrész biztosítására elég.

Öröndetes, hogy egy-két kivételtől eltekintve minden könyvtárnak van „**restaurálási stratégiai terve**” - legalábbis a könyvtáros kolléga fejében. De van olyan kolléga, aki azt írta, hogy nincs ilyen terve és mégis restauráltat. A sorrendiséget nagyon sok minden befolyásolhatja: értéke, egyedisége, állaga, állapota, de elsőként a pénz. Hiszen egy ősnymtatvány nagy restaurálása százezres nagyságrendű. Az is lehet, hogy bizonyos, rosszabb állapotú, állagú könyvet kiállításra szánnak/kérnek és azért előzi meg a kiállítást restaurálás.

A felmérés eredménye – feladatok, lehetőségek, realitások

Ha **anyagi szempontból** gondolkodunk el az állományvédelemről, mindenképpen **különböző nagyságrendek** jutnak eszünkbe. Egy muzeális könyvállomány fizikai védelmének több milliós és néhány százezres tételei is vannak.

milliók beruházások

Ha **fizikai védelem**nek arra a részére gondolunk, hogy egy adott, a XVIII-XIX. században épült teremkönyvtárat **restauráltassunk**, **tatarozzunk** vagy a muzeális állományt egy zárt külön teremben, helyiségben helyezzünk el, vagy a már meglévő, általában műemlék teremkönyvtárát korszerű, hatékony és a műemléki jelleget sem sértő **vagyonvédelmi és tűzvédelmi rendszerrel szereljük fel**, az több **milliók beruházást** jelent. Egyházi gyűjteményeink helyzete az állományvédelemnek szeletében kielégítőnek mondható, megismételve a fent mondott tételt: az egyházi könyvtárak zöme műemlék vagy műemlék jellegű épületben található, a vagyonvédelmi rendszer gyakran az egész épületet védi, melyben a könyvtár található.

Mivel az előbbiekhez hasonlóan építészeti ügy: meglehetősen nagy tételt jelent, ha nem is több milliót, hogy megoldjuk azt a problémát, hogy könyvtárakban - raktárakban, legalább a muzeális gyűjteményeket őrző helyiségekben **ne legyen közművezeték**.

százazres költségek

A fizikai védelemnek a többi része már elérhetőbb nagyságrendet jelent pénzügyileg.

A felmérésből kiderült, sok könyvtárban méri és ellenőrzik a hőmérsékletet és a páratartalmat, ám csak néhány helyen regisztrálják az eredményeket egy füzetet vezetve. Igen kevés könyvtárban van páraelvonó, párasító, légkondicionáló berendezés. Szükséges és fontos lenne, hogy **minden könyvtárban legyen hőmérő és páramérő** műszer. Fontos lenne, hogy **az eredményeket regisztrálják**, ahol megoldható, a **számítógépes nyilvántartás, regisztráció és figyelés** is kívánatos lenne. Minden könyvtárban a muzeális gyűjteményeket őrző **helyiségenként** szükség lenne egy-egy **páraelszívó-párasító berendezésre**. A fényvédelem leggyakoribb módja pillanatnyilag a függöny vagy spaletta. UV-szűrő fólia csak igen-igen ritka esetben védi az ablakokat, vitrineket, nyílászárókat. Fontos lenne, hogy a tároló vitrinek, ablakok **UV szűrős fólia** bevonatot kapjanak, melyek egyben betörés gátló funkciót is ellátnak. A védőfóliák bizonyos fajtáit a műemlékes szakemberek is elfogadják és „megengedik”, hogy ilyenek kerüljenek az ablaküvegekre.

Az egyházi könyvtárak egyik legnagyobb gondja a személyi feltételek lehetetlensége, elégtelensége, a munkaerőhiány, de megfelelő takarítószemélyzet egyéb más munkahelyeken is hiányzik. A könyvtári irodák **takarítása** még csak megoldott, de a teremkönyvtárak és a muzeális gyűjtemény tisztítása igen kevés helyen megnyugtató. Nemcsak a takarítószemélyzet, hanem a megfelelő berendezések, gépek, eszközök is hiányoznak. Mivel speciális a környezet, **nagyüzemi**, könyvtári - múzeumi anyag takarítására alkalmas **porszívó** beszerzése igen fontos lenne minden könyvtár számára.

A kérdőívet visszaküldő könyvtárak csaknem felében végeznek **rágcsáló és rovarirtást** - preventív jelleggel, de igazán rendszeresen, ezzel foglalkozó szakemberekkel, cégekkel, csak egy-két helyen. Rovarirtást - gázosítást - egyedi restaurálás keretében végeztetnek - több helyen. Szükséges lenne, hogy a könyvtári kártevők irtása **rendszeres, preventív jellegű legyen**, s **erre szakosodott cégek végezzék** ezt a munkát.

Összefoglalva:

milliók nagyságrend

- **vagyonvédelmi** rendszer **kiépítése**;
- **tűzvédelmi** rendszer **kiépítése**;
- komplex, **teljes körű** tisztítás, takarítás, fertőtlenítés, rovarirtás;

százezres (millió alatti) nagyságrend

- **vagyonvédelmi** rendszer fejlesztése, korszerűsítése;
- **tűzvédelmi** rendszer fejlesztése, korszerűsítése;
- komplex, **teljes körű** tisztítás, takarítás, fertőtlenítés, rovarirtás **elkezdése, részben elvégzése**;
- **páraelszívó/párásító** berendezések;
- (ipari, **nagyüzemi**) **porszívó** beszerzése;
- **savtalanítás, fertőtlenítés** (gombásodás ellen), **rovarirtás** (gázosítás), mely helyben nem végezhető el, hanem megfelelő műszerezettségű műhelyt kíván;

százezresnél vélhetően kisebb nagyságrend

- **UV fólia** - ablakokra, tárlókra;
- **Rágcsálóirtás** - rendszeresen;

Távlatok, lehetőségek, folyamatosság

Egyházi könyvtárainkban az **általános és egyedi restauráltatások** évek óta lassan, de folyamatosan zajlanak, írásban vagy csak a fejekben megfogalmazott restauráltatási stratégiai tervek alapján. Ha a megkívánt és illő önrész biztosítása nem is mindig könnyű, vagy éppen emiatt zajlik lassan ez a munka, ezt a folyamatot nem szakítjuk meg, **s számítunk az ilyen jellegű pályázatokra** az elkövetkező években is.

Igen hasznosak lennének **nagyobb nagyságrendű pályázatok** is, amelyek segítségével erre szakosodott cégek műemlék teremkönyvtárainkban, muzeális anyagot őrző különtermeinkben - raktárainkban nagy, **átfogó preventív konzerválást, takarítást** végezhetnének el, amely nemcsak a **könyvállományra**, de **teremkönyvtáraink egészére** (épület, berendezés, polcok) kiterjedhetne. Ilyen nagy munkára a nagy költségek miatt eddig csak egy-két egyházi könyvtárban volt lehetőség. S a nagy költség és ezért a nagy önrész miatt nyilván kevés további könyvtár vállalkozna ilyen munkára.

Fontos lenne, hogy a **restauráltatásokra kiírt pályázatok között** legyenek kifejezetten olyanok, amelyek **rovarirtásra (gázosításra), fertőtlenítésre (gombásodás ellen) és savtalanításra** irányuljanak, hiszen ezek a műveletek megfelelő berendezéseket kívánnak, melyekkel nem is minden restaurátorműhely rendelkezik.

Ásványi Ilona
Főapátsági Könyvtár Pannonhalma
